INTRODUCCIÓ

Un factor i actor imprescindibles

Rafael Grasa
President de l'Institut Català Internacional per la Pau

Aquest número del *Per la Pau* s'ocupa d'alguns dels moviments per la pau i antimilitaristes vinculats, cronològicament o temàtica, a la Primera Guerra Mundial, com a colofó de la commemoració del seu centenari. Concretament, es passa revista als moviments d'índole més política, com els vinculats a l'anarquisme (1a Internacional) o a la principal líder del grup Spartakus, Rosa Luxemburg, als grups anticonscripció i a la tasca pionera al món acadèmic d'Albert Fried, un dels creadors de la comunitat esistèmica que és darrere dels enfocaments més radicals de les relacions internacionals i la investigació per a la pau. A més, Joan Botam, religiós i ecumenista, reflexiona sobre el llegat de l'anomenada Gran Guerra i l'oposició a aquesta en les diferents variants del moviment per la pau inspirat en creences religioses.

En altres números de la revista ens hem ocupat del paper del moviment de dones i feminista. I som conscients que no esgotem la riquesa d'aquests moviments. Entre la 1a i la 2a Guerra Mundial es produiran canvis importants, com l'impacte crític amb els moviments més vinculats a les direccions de la 2a Internacional o l'arribada d'influències crucials com la Fellowship for Reconciliation, la War Resisters League i, sobretot, el pacifisme radical de Gandhi. Sense tot això no es pot entendre l'origen de la investigació per a la pau, sorgit als anys cinquanta als dos costats de l'Atlàntic Nord, ni tampoc la nostra pròpia tasca.

De tots els articles d'aquest monogràfic se'n deriva una idea força: els moviments socials, en aquest cas per la pau i antimilitaristes, són a l'arrel de les lluites per la pau, acadèmiques, ciutadanes, polítiques i en les organitzacions internacionals. Sense ells, res no seria possible: són un factor imprescindible i un actor clau des del moment en

què per primera vegada a la història moderna es va estendre el clamor del "mai més", és a dir, mai més una altra guerra com aquesta. Ho havien estat ja després de la batalla de Solferino, que va mostrar les terribles conseqüències de les armes creixentment sofisticades com els "fusells d'agulla", les primeres armes semiautomàtiques i de repetició, i per això els moviments socials van ser crucials en la creació de la Creu Roja Internacional i en el desenvolupament del dret humanitari i de guerra.

" Els moviments socials són a l'arrel de les lluites per la pau i sense ells res no seria possible "

I ho van ser de forma encara més decisiva abans, durant i després de la 1a Guerra Mundial, quan per primera vegada el clamor social -en part generat pels mateixos moviments- va exigir una resposta intel·lectual al problema de les guerres. Com se sol dir, va ser justament després de la guerra quan la preocupació social per les guerres es va convertir en una preocupació intel·lectual, donant lloc a la creació de les Relacions Internacionals com a disciplina, per entendre les causes de les guerres i establir les condicions de les paus, a la recerca d'una pau duradora i sostenible. Sense els moviments per la pau i antimiltiaristes, i sense el seu impacte sobre les opinions públiques, res del que ha passat en el terreny analític, polític i social per la pau en els cent últims anys no tindria explicació, ni sentit.

Per això, més enllà del deure de memòria i reconeixement amb aquests moviments pioners, en un moment en que l'impacte dels moviments socials per la pau torna a ser clau i quan saludem l'acord nuclear amb l'Iran cridat a tenir, de ser plenament real, un impacte decisiu, convé recordar algunes lliçons d'aquell passat. Concretament quatre.

" Sense els moviments per la pau i antimilitaristes res del que ha passat en el

terreny analític, polític i social per la pau en els cent últims anys tindria sentit ”

Primer, que la pau és un procés, no un estat concret al qual un arriba i s'hi queda; i, com a procés, exigeix dinamisme, adaptació al context i conseqüències d'altres valors intermedis, com la dignitat o la justícia. Dit d'una altra manera, la pau es construeix. Segon, que la pau es diu de moltes maneres; de fet hi ha paus i, per tant, és essencial tenir present a l'agenda intel·lectual i de lluita que existeixen diferents agendes, diferents biaixos i enfocaments i diferents accents i sensibilitats, tots ells imprescindibles. L'agenda per la pau, en la tasca intel·lectual i en la tasca social i cívica, exigeix capacitat d'englobar, polifònicament, diferents veus, totes elles crucials, amb especial atenció a les que vénen del Sud global, d'altres cultures. Tercer, que les amenaces a la pau canvien constantment, com ho demostra el fet que les morts derivades directament per guerres o terrorisme suposin només una mica menys del 25% de les que es produeixen al món, i per tant l'agenda i els instruments d'anàlisi i d'intervenció han d'estar sempre afinats i proposar formes d'acció col·lectiva per resoldre els problemes que genera la novetat.

I quart, que la consecució de la pau exigeix combinar acció social i ciutadana, acció i tasca acadèmica i també incidència política i treball en les institucions. Treballar en les ments, els cors i les institucions, en un sentit no solament formal. I com deia el nostre anterior vicepresident i amic Alfons Banda, exigeix conquerir les opinions públiques, creant narratives i contranarratives que facin veure que la pau mai no ha estat una quimera, un impossible, sinó una utopia que es construeix, una utopia amb una llarga història i molts èxits parcials. Sempre hi ha “Primeres Guerres Mundials” contra les quals lluitar o, per dir-ho com Alfred Fried, “objectes de demostració amb què ensenyar anatomia”. Gràcies, doncs, als moviments per la pau, als pacifistes i antimilitaristes per la seva gran aportació a l'”anatomia”.

Fotografia : United States Library of Congress

– *Manifestació contra la guerra, Berlín 1922* –

© Generalitat de Catalunya